

**Т.О. Шумляківська, магістрант, гр.ЕПМ-12,ФЕМ
Науковий керівник - к.е.н.,доц., Шваб Л. І.**

Житомирський державний технологічний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

Інтеграція підприємств України за кожною з галузей діяльності в систему світової конкуренції висуває, як одну із найбільш важливих в управлінні виробництвом, проблему випуску продукції високої якості, що може бути забезпечено лише через покращення технологічних процесів та використання сучасної техніки. Якість та інтенсивність відтворювальних процесів визначають темпи впровадження інновацій на виробництві, які забезпечують економію ресурсів, формують виробничий потенціал підприємства.

Основні засоби, їх склад та структура, технічний стан, ступінь зношеності мають істотне значення в організації ефективної діяльності підприємств в умовах ринкової економіки. На сьогодні для більшості підприємств найбільш важливими стають питання, пов'язані зі збереженням наявного виробничого потенціалу, тобто питання розробки і впровадження малокапіталомістких заходів з метою забезпечення працездатності обладнання. Виникає необхідність оптимізації системи ремонтно-технічного обслуговування обладнання підприємства, тому що це найбільш прийнятний варіант досягнення основного завдання процесу відтворення основних засобів у коротко- і середньостроковому періодах в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів.

Теоретичні та практичні аспекти підвищення ефективності капітальних вкладень та особливості формування основних засобів, їх функціонування й відтворення, висвітлені у роботах вітчизняних учених: Андрійчука В.Г., Більського В.Г., Гайдуцького П.І., Дем'яненка М.Я., Дачія О.І., Дзиковича В.Я., Корецького М.Х., Крисального О.В., Лобаса М.Г., Маліка М.Й., Мармуль Л.О., Мельника Л.Ю., Макаренка П.М., Плаксієнка В.Я., Саблука П.Т. У науковій літературі останніх років теоретичним аспектам фінансового забезпечення основних засобів приділено значну увагу в роботах Поддєрьогіна А.М., Онисько С.М., Шматковської Т.О., Агрес О.Г., Доценко Н.С., Шевченко Н.І., Колеснік Я.В., Герасимчук М., Бурлака В., Галиця І. та інші. Проте у цій сфері знань ряд завдань теоретико-методологічного забезпечення процесу відтворення основних засобів підприємств галузей розроблено не досить повно, а тому він потребує уточнення та подальшого розвитку.

Відтворення основних засобів – це процес їх безперервного відновлення.

Тобто відтворення основних засобів – це процес постійного повторення його виробничого використання, зносу, амортизації, підтримки в робочому стані через здійснення ремонтів і відновлення в натурі.

Фінансове забезпечення відтворення основних засобів це процес акумулювання основних засобів суб'єктами господарювання, його наступний перерозподіл та цільове використання для забезпечення рентабельної роботи підприємства та своєчасного та повного задоволення потреб суспільства.

Аналіз існуючих підходів до управління процесом відтворення основних засобів показав, що досі існує ряд невіршених проблем. До числа найбільш актуальних проблем, що підлягають дослідженню відносяться: розробка пропозицій щодо вдосконалення обґрунтованості плану відтворення основних засобів, вибір найбільш ефективного варіанту відтворення, визначення раціональної послідовності напрямків реалізації відтворення основних засобів, вибір найкращого джерела фінансування процесу відтворення, підвищення якості контролю над виконанням плану відтворення основних засобів, вдосконалення структури майна підприємства.

Відтворення основних засобів є системним процесом, ефективне управління яким дає можливість забезпечити стабільне функціонування суб'єкта господарювання, успішну реалізацію виробничої політики підприємства. Проведення економічної оцінки доцільності відтворення основних засобів і їх використання дозволить приймати обґрунтовані рішення щодо розробки перспективних планів розвитку підприємства.

Потребу фінансових ресурсів на відтворення основних фондів доцільно покривати за рахунок накопичення амортизаційних відрахувань, а не лише банківських кредитів та інших джерел, використання яких є платним. Для цього корисно впровадити пооб'єктний облік витрат на капітальний ремонт, що дасть можливість більш ефективно використовувати кожен окрему деталь основних засобів, не тільки об'єктів активної частини, але й об'єктів пасивної частини основних засобів. Уваги заслуговує більш детальний облік деталей, які утворюються при ліквідації обладнання, що придатні для повторного використання. Таким чином, вибір напрямів удосконалення та формування стратегії фінансування відтворення основних засобів можна розглядати як складову системи управління виробничим

потенціалом підприємства з огляду на їх значимість у господарській діяльності суб'єкта господарювання.

За способами формування джерел відтворення основних засобів пропонується виділяти власні фінансові ресурси (кошти засновників підприємства, амортизаційні відрахування, кошти від продажу та від здавання в оренду власного майна підприємства), централізовані фінансові ресурси (кошти державного бюджету та місцевих бюджетів, кошти державних позабюджетних фондів, кошти благодійних фондів, гранти), залучені та позичені фінансові ресурси (довгострокові кредити комерційних банків, кошти від емісії та реалізації цінних паперів, іноземні інвестиції, лізинг). Щодо коштів від емісії та реалізації цінних паперів пропонується для публічних акціонерних товариств величину коштів, які товариство отримує в результаті приватного розміщення акцій, відносити до власних фінансових ресурсів, в результаті публічного розміщення акцій – до залучених фінансових ресурсів; для приватних товариств всі кошти від розміщення акцій відносити до власних фінансових ресурсів.

Онисько С.М., Шматковська Т.О., Агрес О.Г. запропонували узагальнену класифікацію джерел фінансування відтворення основних засобів. Вони виділяють серед джерел фінансування відтворення основних засобів внутрішні та зовнішні. Внутрішні складаються з власних та залучених, зовнішні – з позичених та централізованих. До власних джерел відносять амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, кошти засновників; до залучених – внески членів трудового колективу, кошти від емісії акцій та цінних паперів, кошти від продажу майна підприємства, кошти від здавання основних засобів в оренду; до позичених – іноземні інвестиції, лізинг, банківські кредити та інші позики кошти страхових, венчурних, пенсійних та інших фондів; до централізованих – кошти державного та місцевих бюджетів, кошти державних та позабюджетних фондів (гранти), кошти благодійних фондів.

Джерела фінансування ці автори також поділяють за напрямками використання:

- ресурси, що спрямовуються на розширене відтворення основних засобів;
- ресурси, що спрямовуються на просте або розширене відтворення;
- ресурси, що спрямовуються на просте відтворення основних засобів.

Важливе значення для підвищення ефективності виробництва має поліпшення технологічної структури капітальних вкладень за рахунок збільшення питомої ваги витрат на придбання активної частини основних виробничих засобів. Відтворювальна структура капітальних вкладень оцінюється як прогресивна, коли в її складі збільшується питома вага витрат на технічне переоснащення та реконструкцію діючих підприємств.

На більшості вітчизняних підприємств відсутня ефективно функціонуюча система управління основним капіталом, більше того немає також чіткої та однозначної нормативної бази, закріпленої законодавчо. Просліджується лише виділення окремих елементів цієї системи. Все це стає на заваді ефективного функціонування підприємства.

. Основними нормативними актами у сфері фінансового забезпечення відтворення основних засобів є: Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Закон України «Про інвестиційну діяльність», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та ін.

Проведений моніторинг нормативно-правової бази дав змогу поділити її на три рівні: загальне законодавство, що включає у себе кодекси України, низку законів України, постанов, указів, наказів, інструкцій, положень, методичних рекомендацій та ін.

Необхідним є подальше удосконалення у напрямках уніфікації термінології, можливості застосування самостійно обраних методів нарахування амортизації та здійснення переоцінки за правилами, які склались відповідно до П(С)БО. Такі зміни сприятимуть формуванню у фінансових та податкових звітах економічно обґрунтованої інформації, забезпечення ефективного стану управління відтворювальними процесами основних засобів, як на підприємстві так і на законодавчому рівні.